

Concursul interjudețean de matematică
”Traian Lalescu”, Ediția a XXV-a,
Reșița, 25-27 martie 2011

Subiecte pentru clasa a IX-a

1. Fie ABC un triunghi, D mijlocul laturii $[BC]$ și E piciorul bisectoarei duse din B . Notăm cu P intersecția segmentelor $[AD]$ și $[BE]$. Demonstrați că P este simetricul lui D față de centrul de greutate al triunghiului ABC dacă și numai dacă $BC = 4AB$.

2. Fie a un număr real. Demonstrați că dacă ecuația

$$2[x] - 3\{x\} = a$$

are două soluții reale distincte, atunci diferența dintre acestea este $5/3$.

3. Se definește șirul de numere reale $(x_n)_{n \in \mathbf{N}}$ astfel:

$$x_0 = 0, \quad x_{n+1} = 2x_n - \sqrt{3x_n^2 + 25} \quad \forall n \in \mathbf{N} .$$

Demonstrați că:

a) Șirul $(x_n)_{n \in \mathbf{N}}$ este strict descrescător.

b) Pentru orice $n \in \mathbf{N}$ are loc relația

$$x_{n+2} = 4x_{n+1} - x_n .$$

c) Toți termenii șirului $(x_n)_{n \in \mathbf{N}}$ sunt numere întregi divizibile cu 5.

d) x_n este par dacă și numai dacă n este par.

4. Demonstrați că pentru orice $x, y, z \in (0, \frac{\pi}{2})$ are loc inegalitatea

$$\operatorname{tg} x + \operatorname{tg} y + \operatorname{tg} z \geq \frac{\sin x}{\cos y} + \frac{\sin y}{\cos z} + \frac{\sin z}{\cos x} .$$

Notă: Timp de lucru - 3 ore

Clasa a IX-a

Soluții

1. Notăm cu x valoarea raportului $AB/BC=AE/EC$ (teorema bisectoarei, 1 punct) și cu y valoarea raportului AP/PD . Trebuie să demonstrăm că $x = 1/4 \Leftrightarrow y = 1/2$ (2 puncte).

$$\overrightarrow{BE} = \frac{\overrightarrow{BA} + x\overrightarrow{BC}}{1+x} = \frac{1}{1+x}\overrightarrow{BA} + \frac{x}{1+x}\overrightarrow{BC} \quad (1 \text{ punct})$$

$$\overrightarrow{BP} = \frac{\overrightarrow{BA} + y\overrightarrow{BD}}{1+y} = \frac{1}{1+y}\overrightarrow{BA} + \frac{y}{2(1+y)}\overrightarrow{BC} \quad (1 \text{ punct})$$

Cum vectorii \overrightarrow{BE} și \overrightarrow{BP} sunt colineari, rezultă

$$\frac{\frac{1}{1+x}}{\frac{1}{1+y}} = \frac{\frac{x}{1+x}}{\frac{y}{2(1+y)}} \quad (2 \text{ puncte})$$

adică $y = 2x$ (1 punct). Rezultă echivalența cerută (1 punct).

2. Fie x_1, x_2 două soluții distincte ale ecuației. Putem presupune că $x_1 < x_2$, de unde rezultă $[x_1] \leq [x_2]$ (1 punct). Dacă $[x_1] = [x_2]$, din $2[x_1] - 3\{x_1\} = a = 2[x_2] - 3\{x_2\}$ rezultă $\{x_1\} = \{x_2\}$ și deci $x_1 = x_2$, absurd. Astfel, $[x_1] < [x_2]$ (2 puncte). Se obțin relațiile

$$3 > 3(\{x_2\} - \{x_1\}) = 2([x_2] - [x_1]) \geq 2$$

de unde rezultă $[x_2] - [x_1] = 1$ (2 puncte) și $\{x_2\} - \{x_1\} = 2/3$ (2 puncte).

În concluzie, $x_2 = [x_2] + \{x_2\} = [x_1] + 1 + \{x_1\} + 2/3 = x_1 + 5/3$ (2 puncte).

3. a) Din enunț rezultă $x_{n+1} < 2x_n - \sqrt{3}|x_n| \leq (2 - \sqrt{3})x_n < x_n$ pentru orice $n \in \mathbf{N}$ (2 puncte).
b) Relația de recurența conduce la

$$x_n = 2x_{n+1} \pm \sqrt{3x_{n+1}^2 + 25} \quad \forall n \in \mathbf{N}$$

Conform cu a), doar soluția cu “+” convine (2 puncte). Adunând această egalitate cu

$$x_{n+2} = 2x_{n+1} - \sqrt{3x_{n+1}^2 + 25}$$

se obține $x_{n+2} = 4x_{n+1} - x_n$ (1 punct).

c) $x_0 = 0$, $x_1 = 5$ satisfac condițiile. Din b) rezultă că dacă x_n și x_{n+1} sunt întregi divizibili cu 5, atunci x_{n+2} satisface aceleași condiții. O inducție “cu dublă ipoteză” încheie demonstrația (2 puncte).

d) x_0 este par, iar x_1 impar. Din b) rezultă că x_n și x_{n+2} au aceeași paritate. O inducție “cu salt” încheie demonstrația (2 puncte).

4. Putem presupune că z este cel mai mic dintre cele 3 unghiuri. Atunci

$$(\sin y - \sin z) \left(\frac{1}{\cos x} - \frac{1}{\cos z} \right) \geq 0$$

de unde obținem

$$\frac{\sin y}{\cos x} + \frac{\sin z}{\cos z} \geq \frac{\sin y}{\cos z} + \frac{\sin z}{\cos x} \quad (*) \quad (3 \text{ puncte})$$

Utilizând monotonia funcțiilor trigonometrice în primul cadran, obținem

$$(\sin x - \sin y) \left(\frac{1}{\cos x} - \frac{1}{\cos y} \right) \geq 0$$

ceea ce se mai scrie

$$\frac{\sin x}{\cos x} + \frac{\sin y}{\cos y} \geq \frac{\sin x}{\cos y} + \frac{\sin y}{\cos x} \quad (**) \quad (3 \text{ puncte})$$

Adunând membru cu membru inegalitățile (*) și (**) rezultă concluzia (3 puncte).

Concursul interjudețean de matematică
”Traian Lalescu”, Ediția a XXV-a,
Reșița, 25-27 martie 2011

Subiecte pentru clasa a X-a

1. Fie A o mulțime de numere reale cu 2011 elemente. Determinați funcțiile injective $f : A \rightarrow A$ care au proprietatea că

$$|f(x) - x| = |f(y) - y|$$

pentru orice $x, y \in A$.

2. a) Arătați că funcțiile (”sinus hiperbolic” și respectiv ”cosinus hiperbolic”)

$$sh : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, sh(t) \stackrel{def}{=} \frac{e^t - e^{-t}}{2}; \quad ch : \mathbb{R} \rightarrow [1, \infty), ch(t) \stackrel{def}{=} \frac{e^t + e^{-t}}{2}$$

sunt surjective; arătați că funcția sh este bijectivă și să se determine inversa acesteia.

b) Arătați că au loc următoarele egalități:

$$ch^2(t) - sh^2(t) = 1; \quad ch(t_1 + t_2) = ch(t_1)ch(t_2) + sh(t_1)sh(t_2);$$

$$sh(t_1 + t_2) = sh(t_1)ch(t_2) + ch(t_1)sh(t_2)$$

pentru orice $t, t_1, t_2 \in \mathbb{R}$.

c) Arătați că dacă numerele reale x, y, z verifică egalitatea

$$(x + \sqrt{1 + x^2})(y + \sqrt{1 + y^2}) = z + \sqrt{1 + z^2},$$

atunci au loc egalitățile

$$x\sqrt{1 + y^2} + y\sqrt{1 + x^2} = z; \quad xy + \sqrt{1 + x^2}\sqrt{1 + y^2} = \sqrt{1 + z^2};$$

$$x^4 + y^4 + z^4 - 2x^2y^2 - 2y^2z^2 - 2z^2x^2 = 4x^2y^2z^2.$$

3. Fie a, b, c numere complexe distincte astfel încât $|bc|a + |ca|b + |ab|c = 0$. Arătați că are loc inegalitatea $|(b + c)(c + a)(a + b)| \geq |abc|$.

4. a) Arătați că numărul $2010! + 1$ este divizibil cu 2011.

b) Arătați că o mulțime de 2010 numere naturale consecutive nu se poate descompune în două submulțimi nevide și disjuncte A și B astfel încât produsul numerelor din mulțimea A să fie egal cu produsul numerelor din mulțimea B .

Notă. Timp de lucru - 3 ore.

Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Matematică și Informatică
Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

Concursul Interjudețean de Matematică
Memorialul "Traian Lalescu", Ediția a XXV-a,
Reșița, 25-27 martie 2011
Clasa a X-a - Barem orientativ de corectare

Problema 1. Start ... 1p

Afirma ca functia f este si surjectiva (bijectiva) ... 2p

Obține $f(x) = x \pm c$ pentru orice $x \in A$ (c fixat) ... 2p

Scrie $\sum_{x \in A} f(x) = \sum_{x \in A} x + c \cdot \sum_{x \in A} \pm 1 = \sum_{x \in A} x$... 3p

Din imparitatea numarului de elemente ale lui A deduce $c = 0$; concluzioneaza ca raspunsul la problema este functia identitate ... 2p

Problema 2. Start ... 1p

Demonstreaza surjectivitatea lui sh si respectiv ch ... 1p+1p=2p

Demonstreaza injectivitatea (bijectivitatea) lui sh si obtine inversa ... 0.5p

Demonstreaza cele trei egalitati de la punctul b) ... 0.5p+0.5p+0.5p=1.5p

Logaritizeaza ipoteza din c) si scrie sub forma $sh^{-1}(x) + sh^{-1}(y) = sh^{-1}(z)$... 1p

Aplica egalitatii de mai sus functia sh (si/sau ch) si obtine cele doua egalitati din concluzie ... 1p

Obține egalitatile similare $-y\sqrt{1+z^2} + z\sqrt{1+y^2} = x$, $-x\sqrt{1+z^2} + z\sqrt{1+x^2} = y$... 2p

Elimina $\sqrt{1+x^2}$, $\sqrt{1+y^2}$, $\sqrt{1+z^2}$ din egalitatile corespunzatoare si obtine a treia egalitate de la c) ... 1p

(Daca demonstreaza altfel/direct se acorda cele 5p)

Problema 3. Start ... 1p

Deduce ca punctele $A_1 \left(\frac{1}{|a|} \cdot a\right)$, $B_1 \left(\frac{1}{|b|} \cdot b\right)$, $C_1 \left(\frac{1}{|c|} \cdot c\right)$ sunt pe cercul unitate si ca centrul de greutate al triunghiului $A_1B_1C_1$ este in originea O ... 1p+1p=2p

Deduce ca triunghiul $A_1B_1C_1$ este echilateral si de aici ca unghiurile $\angle A_1OB_1$ etc. au masurile egale cu 120° ... 1p+1p=2p

Aplica teorema cosinusului in triunghiurile OBC , OCA si respectiv OAB (unde s-a notat $A(a)$, $B(b)$, $C(c)$) si obtine egalitatile $|b-c|^2 = |b|^2 + |c|^2 + |b| \cdot |c|$ etc. ... 1p

Din identitatea paralelogramului si cele de mai sus obtine egalitatile $|b+c|^2 = |b|^2 + |c|^2 - |b| \cdot |c|$ si analogele ... 2p

Din inegalitatea mediilor deduce inegalitatile $|b+c|^2 \geq |b| \cdot |c|$ etc. ... 1p

Obține prin inmultirea acestora inegalitatea din enunt ... 1p

Problema 4. Start ... 1p

Observa ca 2011 este numar prim; aplica teorema lui Wilson si deduce ca $2010! + 1$ se divide cu 2011 ... 1p+1p=2p

Presupune ca ar exista o descompunere ca in enunt si arata ca niciunul din cele 2010 numere nu se divide cu 2011; arata ca acestea dau resturile $\{1, 2, \dots, 2010\}$ la impartirea cu 2011 ... 2p

Obține in termeni de clase de congruenta o egalitate de forma $\prod_{r \in A'} r = \prod_{r \in B'} r$ (modulo 2011) ... 1p

Obține echivalent $\left(\prod_{r \in A'} r\right)^{2010} = \left(\prod_{r \in \{1, 2, \dots, 2010\}} r\right)^{1005}$ (modulo 2011) ... 1p

Din teorema lui Fermat deduce ca membrul stang da restul 1 la impartirea cu 2011 ... 1p

Din teorema lui Wilson si binomul lui Newton deduce ca membrul drept da restul -1 la impartirea cu 2011 ... 1p

Observa contradictia si trage concluzia ... 1p

Concursul interjudețean de matematică
”Traian Lalescu”, Ediția a XXV-a,
Reșița, 25-27 martie 2011

Subiecte pentru clasa a XI-a

1. Determinați toate funcțiile continue $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ cu proprietatea că $f(x) - f(y) \in \mathbb{Q}$ pentru orice $x, y \in \mathbb{R}$ cu $x - y \in \mathbb{Q}$.

2. Fie $n \in \mathbb{N}$, $n \geq 2$, iar $A \in \mathcal{M}_{2n \times n}(\mathbb{C})$ și $B \in \mathcal{M}_{n \times 2n}(\mathbb{C})$ două matrice cu proprietatea că $AB = C = (c_{ij})_{i,j=\overline{1,2n}}$ are elementele date de

$$c_{ij} = \begin{cases} 1 & \text{dacă } i = j; \\ -1 & \text{dacă } |i - j| = n; \\ 0 & \text{dacă } i \not\equiv j \pmod{n}. \end{cases}$$

Determinați produsul BA .

3. Fie $n \in \mathbb{N}$, $n \geq 2$, iar $A, B, C, D \in \mathcal{M}_{n \times n}(\mathbb{C})$ matrice cu proprietatea că $A \cdot {}^t B$ și $C \cdot {}^t D$ sunt matrice simetrice, iar $A \cdot {}^t D - B \cdot {}^t C = I_n$. Arătați că ${}^t A \cdot D - {}^t C \cdot B = I_n$.

4. Fie $(x_n)_{n \geq 1}$ și $(y_n)_{n \geq 1}$ două șiruri definite prin $x_1 = \frac{7}{25}$, $y_1 = \frac{24}{25}$ și

$$x_{n+1} = x_n \cos(y_n) - y_n \sin(y_n), \quad y_{n+1} = x_n \sin(y_n) + y_n \cos(y_n), \quad (\forall) n \geq 1.$$

Arătați că cele două șiruri sunt convergente și determinați limitele lor.

Notă: Timp de lucru - 3 ore

Concursul interjudețean de matematică
”Traian Lalescu”, Ediția a XXV-a,
Reșița, 25-27 martie 2011
 Barem de corectare a soluțiilor la clasa a XI-a

1.	
start	1 p
pentru $r \in \mathbb{Q}$ consideră funcția $g_r : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $g_r(x) = f(x+r) - f(x)$	1 p
g_r este continuă cu $Im(g_r) \subseteq \mathbb{Q}$	1 p
deci g_r este constantă $\stackrel{not}{=} c_r \in \mathbb{Q}$	1 p
consideră $a = c_1 = f(1) - f(0)$, $b = f(0)$ și observă că $a \in \mathbb{Q}, b \in \mathbb{R}$	1 p
arată că $c_{\frac{1}{n}} = \frac{1}{n} \cdot c_1 = \frac{a}{n}$	2 p
deduce că $c_r = a \cdot r$, $(\forall)r \in \mathbb{Q}$	1 p
deci $f(r) = ar + b$, $(\forall)r \in \mathbb{Q}$	1 p
din continuitate obține că $f(x) = ax + b$, $(\forall)x \in \mathbb{R}$, cu $a \in \mathbb{Q}, b \in \mathbb{R}$	1 p
Total	10 p
2.	
start	1 p
scrie $A = \begin{bmatrix} A_1 \\ A_2 \end{bmatrix}$, $B = [B_1 \ B_2]$, cu $A_i, B_i \in \mathcal{M}_n(\mathbb{C})$	2 p
și $AB = \begin{bmatrix} I_n & -I_n \\ -I_n & I_n \end{bmatrix}$	2 p
obține că $A_2 = -A_1$, $B_2 = -B_1$, $B_1 = A_1^{-1}$	2 p
deduce că $BA = 2 \cdot I_n$	3 p
Total	10 p
3.	
start	1 p
scrie $A \cdot {}^tB = B \cdot {}^tA$, $C \cdot {}^tD = D \cdot {}^tC$	1 p
obține $D \cdot {}^tA - C \cdot {}^tB = I_n$	2 p
arată că $\begin{bmatrix} A & B \\ C & D \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} {}^tD & -{}^tB \\ -{}^tC & {}^tA \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} I_n & 0_n \\ 0_n & I_n \end{bmatrix} = I_{2n}$	3 p
deduce că $\begin{bmatrix} {}^tD & -{}^tB \\ -{}^tC & {}^tA \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} A & B \\ C & D \end{bmatrix} = I_{2n}$	2 p
din blocul (1, 1) trage concluzia	1 p
Total	10 p
4.	
start	1 p
observă că $x_1 = \cos(\alpha_1)$, $y_1 = \sin(\alpha_1)$, cu $\alpha_1 = \arcsin \frac{24}{25}$	1 p
arată prin inducție că $x_n = \cos(\alpha_n)$, $y_n = \sin(\alpha_n)$	2 p
și $\alpha_{n+1} = \alpha_n + \sin(\alpha_n)$	1 p
arată prin inducție că $\alpha_n \nearrow$, $\alpha \in (0, \pi)$, $(\forall)n \geq 1$	2 p
$(\alpha_{n+1} = \alpha_n + \sin(\alpha_n) > \alpha_n > 0,$	
$\alpha_{n+1} = \alpha_n + \sin(\alpha_n) = \alpha_n + \sin(\pi - \alpha_n) < \alpha_n + \pi - \alpha_n = \pi)$	
deduce că (α_n) este convergent	1 p
cu $\lim_{n \rightarrow \infty} \alpha_n = \pi$	1 p
deduce că (x_n) și (y_n) sunt convergente cu $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n = -1$ și $\lim_{n \rightarrow \infty} y_n = 0$	1 p
Total	10 p

Concursul interjudețean de matematică
”Traian Lalescu”, Ediția a XXV-a,
Reșița, 25-27 martie 2011

Subiecte pentru clasa a XII-a

1. Calculați integrala

$$\int_{25}^{2011} \frac{\arctg(\sqrt{x+263})}{\arctg(\sqrt{x+263}) + \arctg(\sqrt{2299-x})} dx.$$

2. Fie (M, \cdot) o mulțime nevidă, înzestrată cu o operație binară asociativă, cu proprietatea de simplificare la dreapta și la stânga (i.e., $xa = ya \implies x = y$, resp. $ax = ay \implies x = y$) și astfel încât pentru orice $a \in M$ mulțimea $\{a^n | n \in \mathbb{N}\}$ este finită. Arătați că (M, \cdot) este un grup.

3. Fie \mathbb{K} un corp comutativ.

a) Dacă $\text{char}(\mathbb{K}) \neq 2$, arătați că mulțimea soluțiilor ecuației $x^2 + y^2 = 1$ cu $x, y \in \mathbb{K}$ este

$$\{(1, 0)\} \cup \left\{ \left(\frac{r^2 - 1}{1 + r^2}, \frac{2r}{1 + r^2} \right) \mid r \in \mathbb{K} \right\}.$$

b) Determinați mulțimea soluțiilor ecuației $x^2 + y^2 = 1$ în cazul în care $\text{char}(\mathbb{K}) = 2$.

4. a) Să se calculeze integrala

$$I_n = \int_0^{\frac{\pi}{2}} \cos^n x dx.$$

b) Arătați că

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{(2n)!!}{(2n-1)!!} \right)^2 \frac{1}{2n+1} = \frac{\pi}{2},$$

unde $(2n)!! = 2 \cdot 4 \cdot 6 \cdot \dots \cdot (2n-2) \cdot (2n)$, iar $(2n-1)!! = 1 \cdot 3 \cdot 5 \cdot \dots \cdot (2n-1)$.

Notă: Timp de lucru - 3 ore

Concursul interjudețean de matematică
”Traian Lalescu”, Ediția a XXV-a,
Reșița, 25-27 martie 2011
 Barem de corectare a soluțiilor la clasa a XII-a

1.		
start		1 p
face schimbarea de variabilă $y = 2036 - x$		2 p
și obține că $I = \int_{25}^{2011} \frac{\arctg(\sqrt{x+263})}{\arctg(\sqrt{x+263}) + \arctg(\sqrt{2299-x})} dx = \int_{25}^{2011} \frac{\arctg(\sqrt{2299-x})}{\arctg(\sqrt{x+263}) + \arctg(\sqrt{2299-x})} dx$		3 p
obține că $2I = \int_{25}^{2011} 1 dx = 1986$		2 p
deci $I = 993$		2 p
Total		10 p
2.		
start		1 p
$\{a^n n \in \mathbb{N}^*\}$ finită $\implies (\exists)m, n \in \mathbb{N}^*, m > n : a^m = a^n$		2 p
din $a^m \cdot x = a^n \cdot x$ deduce că $a^{m-n} \cdot x = x, (\forall)x \in G$		1 p
analog $x \cdot a^{m-n} = x, (\forall)x \in G$		1 p
deci $a^{m-n} \stackrel{\text{not}}{=} u_a$ este element unitate		1 p
arată că $u_a = u_b, (\forall)a, b \in G$		2 p
pentru orice $a \in G$ deduce că a^{m-n-1} este invers pentru a		1 p
trage concluzia		1 p
Total		10 p
3.		
start		1 p
a) pentru $S = \{(x, y) \in \mathbb{K} x^2 + y^2 = 1\}$ și $A = \{(1, 0)\} \cup \left\{ \left(\frac{r^2-1}{1+r^2}, \frac{2r}{1+r^2} \right) r \in \mathbb{K} \right\}$		
arată că $1^2 + 0^2 = 1 = \left(\frac{r^2-1}{1+r^2} \right)^2 + \left(\frac{2r}{1+r^2} \right)^2$, deci $A \subseteq S$		2 p
pentru $x = 1$ rezultă $y = 0$		1 p
pentru $x \neq 1$ consideră $r = \frac{y}{1-x}$ și obține că $r^2(1-x) = 1+x$		1 p
deduce că $x = \frac{r^2-1}{1+r^2}$ și $y = \frac{2r}{1+r^2}$		1 p
deduce că $S \subseteq A$		1 p
b) scrie ecuația sub forma $(x+y)^2 = 1$		1 p
deduce că $x+y = 1$		1 p
obține că $S = \{(r, r+1) r \in \mathbb{K}\}$		1 p
Total		10 p
4.		
start		1 p
a) calculează $I_0 = \frac{\pi}{2}, I_1 = 1$		1 p
obține relația de recurență $I_{n+2} = \frac{n+1}{n+2} I_n$		2 p
deduce că $I_{2n} = \frac{(2n-1)!!}{(2n)!!} \cdot \frac{\pi}{2}$		1 p
și $I_{2n+1} = \frac{(2n)!!}{(2n+1)!!}$		1 p
b) arată că $I_{2n} > I_{2n+1} > I_{2n+2}$		1 p
obține inegalitățile $\left(\frac{(2n)!!}{(2n-1)!!} \right)^2 \frac{1}{2n+1} < \frac{\pi}{2}$		1 p
și $\left(\frac{(2n)!!}{(2n-1)!!} \right)^2 \frac{1}{2n+1} \cdot \frac{2n+2}{2n+1} < \frac{\pi}{2}$		1 p
trece la limită și obține concluzia		1 p
Total		10 p